

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 38 (588) Рік вид. XIII. 3 жовтня 1937 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

За спокій душі

Президента - Визволителя Чехословаччини:

Т. Масарика

Протектора Українського Університету в Празі

одправлено буде в неділю, 3 жовтня с. р., о год. 12 вдень,
панахиду в Українській Православній Церкві в Парижі.

Париж, неділя, 3 жовтня 1937 року

Безкінечна низка нелюдських злочинів ІПУ закордоном, з яких найстрашніший — це вбивство блаженої пам'яті Симона Петлюри, що його найманою рукою доконала в Парижі Москва, збільшилася ще на один. Цими днями серед білого дня в столиці Франції захоплено генерала Мілера, привідцю російських емігрантських військових об'єднань (РОВС).

Злочин той новий достоту повторює захоплення свого часу таким-же способом Мілерового попередника генерала Кутєпова. Подобиці тієї справи карної мають читачі наші з щоденних газет. І як сім год тому, з приводу смерті тодішнього голови білих російських військових, можемо сьогодні повторити слова нашої передовиці з 23 лютого 1930 року: «Ясно одно: це діло рук тієї страшної і могутньої організації, що зветься ІПУ, і що однаково себе почуває і в Москві, і в Парижі».

Аналогія між обома справами сама впадає в око. Подібне, певно, має бути й закінчення слідства. Принаймні вже й зараз де-які паризькі газети, як от, наприклад, «Le Jour» з 1 жовтня, ставлять питання виразно: «Невже бояться одкрити правду?» Адійти тієї правди серед тих зовнішніх й внутрішніх-політичних умов, що їх свідками ми являємося, далеко трудніше, ніж то було р.1930, хоч до джерела злочину цього разу ведуть яскравіші сліди, що їх затерти ніяк не можна. Безперечно встановлено тісний зв'язок одного з найвидатніших і найпопулярніших командирів б. Добровольчої Армії, особисто дуже близької останнім часом до ген. Мілера людини — ген. Скобліна з совітами, яких потаємним агентом він був і з доручення яких діяв. І власне в Скобліні найбільший жах цієї огидної справи. Тут наявно виявляється, як глибоко сягає рука ІПУ в самі надра ворожих совітам організацій і як уміло сіє вона провокацію та розклад, яких способів гидких береться совітська Москва в боротьбі із своїми супротивниками.

Та власне нічого нового вона і не вигадала. Вона тільки повторює старі лекції «Разыскного приказа» Московського царства та «Тайныхъ Дѣлъ Канцеляріи» Російської імперії, що їх так добре зазнала на собі Україна.

Мимоволі пригадується захоплення, більше, як двіста год то-

му, так само серед Божого дня московськими агентами небожа Гетьмана І. Мазепи — Андрія Войнаровського, якого живосилом було вивезено з Гамбурга до Московщини і який, не зважаючи на протести і заступництво європейських держав, закінчив свій вік у Сибіру.

Сумна доля ген. Мілера наочно показує, яку силу закордоном має організація ГПУ, що так зухвало поводить у столиці чужої держави. І перед цим новим злочином Москви, що так виразно виявляє її методи боротьби, треба й нам усім поглибити нашу внутрішню уважність, подвоїти зовнішню обережність, міцніше й тісніше об'єднатися під вашими старими прапорами.

ЛЮБЧЕНКО Й ИНШІ

Совітська преса обмежилась хронікерськими замітками про смерть Любченка, але європейська преса звернула на цю подію значно більше уваги. На неї відгукнулися англійські — «Таймс», «Морнінг Пост», «Нюс Кронікль» та інші, французькі — «Ле Тан», «Ле Матен», «Парі Суар» і т.д., німецькі — «Дер Ангріф», «Фелькішер Беобахтер», «Берлінер Берзенцайтунг» і багато інших. Багато статей і заміток принесла польська преса та преса інших європейських держав. Заінтересовання європейської преси самогубством Любченка дуже зрозуміле. Терор в межах самої Московщини є внутрішньою справою самих москвинів. Ніяких висновків міжнародно-правного характеру з нього зробити не можна. Московщина є Московщиною і нею залишиться. Кожде втручання в її внутрішні справи може мати не інші наслідки, як сумної пам'яті підтримання Колчака, Денікіна та інших царських генералів, себ-то скріплення большевицького режиму. Цілоком одмінне міжнародно-правного має нова хвиля несамовитого московського терору на Україні та інших чуженціональних землях ССРСР, окупованих Московщиною. Вихід з нестерпного становища, утвореного на них Московщиною, може бути знайдений при відповідних політичних умовах в Європі шляхом їх вилучення з меж ССРСР.

Розвиток політичних відносин в Європі вступив у критичну стадію устійнення нових шляхів і перегруповання сил. Протягом найближчого часу має бути вирішено, в якій мірі і в який спосіб буде влучено чужі нації ССРСР до європейських і світових сил, що вступають до рішучої і може вирішної боротьби проти московського імперіялізму, зазначуваного загальною большевизмом, ча-

сом з причини невистачального розуміння його ества, часом з причин тактично-політичних. А від слушного розуміння Європою ества й цілей московського більшовізму залежить в значній мірі не лише участь чужих націй ССРС у боротьбі Європи проти Москви, а й державна доля цих націй.

Де-хто з українців, може, гадає, що Європа зайнята тепер надто «своїми власними» справами, щоб займатися справами чужих націй ССРС, що треба почекати принагідного часу, побачити в який спосіб Європа впорядкує «свої» справи, щоб поставити тоді справи чужих націй на порядок денний впорядкування міждержавних відносин. Такий погляд був-би наскрізь хибний. Коли ці нації не спромоглися досі і не спроможуться тепер зробити свої справи власними справами Європи, вони можуть свої державні плани поховати може на десятки років. Темпи та інтенсивність в розвитку політичних подій Європи зростають безупинно і зростатимуть мабуть аж до остаточних великих рішень; паузи відпочинку й концентрації нових сил будуть очевидно все коротші. Але й для розуміння справи чужих націй ССРС Європою сприятливіші, без сумніву, моменти політичного піднесення й чуйности, ніж моменти апатії.

Де-кого з чужинців вражає суперечність між фактичним винищенням решт «комунізму» в ССРС в особах його старих визначніших представників та незвичайним поживленням «комуністичної» акції по-за межами ССРС, зокрема в Іспанії та Хінах. Французькі «буржуазні» приятелі Московщини незвичайно втішені перемогою московського націоналізму над «комунізмом» в межах ССРС і сподіваються очевидно подібної еволюції і французьких комуністів та скріплення національного крила «народного фронту». Старий, поважний «Ле Тан» виповнює цілі свої шпальти переказанням московсько-національного змісту сталінської «історії ССРС» для совітських шкіл без різниці національностей. Де-які поважні англійські денники, повідомляючи про самогубство Любченка, пишуть одночасно про «плани Німеччини» на Україні. При послідовнім та постійнім загостренні опору національних великодержав, Німеччини та Італії, проти наступу московського імперіялізму на Європу, навіть в їх акції не усталено остаточно його тотожності з більшовізмом. Тим часом події останніх місяців в межах ССРС дають ключ і до розуміння московських планів та тактики їх переведення в Європі.

По смерті Любченка лишається дуже небагато старих українських більшовиків на московській службі. Та й їх години мабуть вже почислено. Офіційні московські повідомлення про «зраду Любченка інтересам українського народу», про його «зв'язки з німецькими фашистами» і т. д., — розуміється, наскрізь фантастичні. Найкращим доказом цього є те, що й інші українські комуністи, які так довго вірно служили Москві, потрапили тепер в неласку московського уряду. Син «президента» Петровського ніби розстріляний, а він сам тепер цілком нечинний і доживає

Софія Левицька

+ 20 вересня 1937 р.

мабуть тако-ж свої останні дні. Становище Затонського, очевидно, те-ж розпачливе. Недавно виступила проти нього гостро «Правда» з нагоди атестовання українських учителів, закидаючи йому, що він не подбав про призначення відповідних людей до контрольних комісій. Наслідком цього до них дісталися «буржуазні націоналісти», які викидають масово сумлінних большевиків і комсомольців із складу українського учительства і заступають їх «ворогами народу і націоналістами». Те-ж саме оскарження було спрямовано кілька тижнів тому проти атестаційних комісій Бі-

лорусі з членом Білоруської Академії Наук Панкевичем на чолі. Той-же самий совітський орган «Правда» підносить подібні оскарження й проти керівників інших національних республік: Грузії, Азербейджану, Узбекистану, Таджикистану і т. д. «Правда» з 11. IX повідомляє: «Викрито вороже кубло в совітській Карелії, яке урядили агенти фінляндської і німецької розвідки та їх спільники в обкомі та в редакції «Красної Карелії». Голова ЦК'у Карелії Архінов провадив політику, потрібну буржуазним націоналістам. Секретарь ЦК'у Хейкконен організував в Осавіяхімі групу націоналістів і шпівнів. Буржуазні націоналісти, які окопалися в Наркомпросі, ЦК'у та Науково-дослідчій Інституті Карелії робили все, щоб затримати культурний ріст карельського народу. Ще досі не організовано навчання рідною мовою по карельських школах, хоч карельську конституцію, яка наказує це, прийнято вже два місяця тому...» «Буржуазні націоналісти», які поборюють рідну мову в школі після того, як московський уряд не допускав її там двадцять років, це справді верх московської дуже немудрої демагогії. Але вона дуже характерична для сучасних відносин на чуженациональних землях ССРСР. За байками про фашистівську інтервенцію в межах ССРСР намагається московський уряд укрити той факт, що він не може дати собі ради з національними рухами, які ломлять «конституційні» рямці «національних» совітських республік. Комуністичні достойники тих республік потрапили між московський молот і кувалду національного живла, яке вони не в силі опанувати. Просто скинути цих достойників і заступити їх іншими московський уряд не може, по-перше, тому, що боїться їх опору більше, ніж опозиції своїх власних московських достойників, а по-друге, тому, що нові урядовці все показувалися не кращими старих. Кривавий московський терор, що лютує тепер на Україні та по інших совітських республіках, є в значній мірі те-ж наслідком більше, ніж непевного міжнародного становища московського уряду.

Нестримний розвиток програму московського імперіялізму в Європі і в Азії йде в парі з реставрацією старих московських засад в межах ССРСР. Совітська преса звелічає св. Александра Невського поруч із Марксом і Кутузова поруч із Ленінім. «Известия» подають велічезний образ... бородинського бою, разом із зовсім не марксистським його описом. За такою головозаворотною еволюцією не поспіти не лише підпитаному Петровському, а й молодшому Любченкові, отже й не диво, що старі комуністи лишаються при дорозі з кулею в потилиці чи в чолі, а на їх місце приходять Бондаренки, що світу по-за московською в'язницею ще не бачили. Але сама-ж совітська преса повідомляє й про глибоку кризу не лише в «комсомолі» чужих націй, а і в самім московськїм «комсомолі». «Великий» керівник совітської молоді Косарев, дістав недавно гостру догану за те, що ця молодь тікає від совітської дійсности до розпуски, піянства чи самогубства.

або намагається принаймні відокремити своє приватне життя від «політики». Не менше того нарікає совітська преса на розвиток «буржуазного націоналізму» серед молоді чужих націй, а зокрема між учительством та в школі. Отже Бондаренків та інших носіїв ідей Александра Невського, Петра І, Катерини чи Кутузова між чужонаціональною молоддю знайдеться очевидно небагато. А національна ідея врятує чужонаціональну молодь ССРСР і від прикмет московського «комсомолу».

Пошвалення акції національних великодержав проти Комінтерну в Європі та Азії в часі, коли в межах ССРСР зникають навіть дотеперішні комуністичні декорації, що мали крити плани московського імперіялізму, не повинно ані дивувати, ані турбувати українців. Боротьба проти большевизму в Європі й Азії є лише тактичною формою боротьби проти московського імперіялізму. Це знають в європейських столицях так-же добре, як і в Москві, де кожний виступ проти большевизму беруть цілком слушно на власний московський рахунок.

Винищенням старих українських комуністів Москва скидає остаточно маску в своїх відносинах до України. Завданням українців по-за межами ССРСР зірвати маску з Москви і в її європейській акції.

М. Данько

ЛИСТИ ДО ЗЕМЛЯКІВ

XLIV

На в а к а ц і я х .

У одного з наших сусідів є дуже цікавий письменник, що стилем та змістом своїх творів нагадує нашого Гоголя.

Дуже подібний гумор. Однакове терпке та гостро критичне ставлення до своїх земляків, що часто вичерпується формулою:

— Нічого не бачу навколо себе!.. Одні свинячі морди... Так у цього самого письменника, який зветься Караджіале, є в його відомому творі «Загублений лист» така сцена: Виборче зібрання; представник новоявленої націоналістичної партії п. Кацавенко говорить промову:

— Люде добрі, до чого ми дійшли!.. в Яссах, наприклад, нема ні жадного купця румуна. Ані ж а д н о г о ! (Юрба виборців: Га, га, га).

— І при тому всі зловмисні банкроти жиди!.. (Юрба виборців: Го, го, го).

— Добре! Що-ж каже наша партія і що кажемо ми? Такий стан річей тривати далі не може. До якого часу ми будемо терпіти

і не мати своїх зтовмисних банкрутів? Англія має, Франція має, навіть і Австрія має... Нарешті кожна нація і кожний край має своїх банкрутів, а тільки ми їх не маємо. Повторюю, такий стає річей є нетерпимий і він далі тривати не може! (Бурхливі оплески. Овація).

Згадав я цю сцену зовсім не для того, щоб докоряти нашим «націоналістам» і показати їм, оскільки їхні румунські товариші мали більше державний підхід до національної справи. Оскільки вони були більшими реалістами. Такого умислу у мене нема.

Уривок цей прийшов мені на думку зовсім з иншого приводу.

* * *

Під час вкації люде взагалі рухливіші, а особливо тепер, коли ми маємо платні відпустки. Їздять собі люди, відпочивають на лоні природи, а при тій нагоді одвідують старих приятелів. Отак і до мене завітав один земляк, повертаючись із своєї відпустки, яку відбув на якомусь курорті. Погостював у мене днів зо три і з великим захопленням оповідав про свої курортні вражіння.

І я добре його розумів. Коли людина цілий рік живе у великому місті, де замість новітря доводиться дихати випарами бензину та сажі і за важкою працею не бачити світу, то, опинившись десь на березі моря, вона оживає і все їй здається в рожевому світлі.

Але головне у вражіннях мого приятеля було не те, що він був вільним цілих два тижні, що купався в морі, лежав та грівся на м'ягкому приморському пісочку... Само по собі, що це все надзвичайно приємно. Проте найбільше його тішило, що часто він чув навколо українську мову...

— То-ж не можеш повірити, мій друже, — говорив він із великим піднесенням, — скільки тепер тих українців по світу вештається. Я-ж думав, що там буду один. Де там! Скрізь чуто українську мову. І коли її чуто вже по європейських курортах, то для мене це ще один доказ того, що ми стаємо справді державною нацією.

— От таке! При чому-ж тут державність нації? Люди їздять собі відпочивати, чи лікуватися, а ти якусь національну акцію бачиш в цьому.

— Ні, не кажи! Курорти завжди мали в житті народів велике значіння, як осередки, де зустрічалися їхні представники. І що-ж раніше було чути там українську мову?

— Та ні.

— То то-ж бо, що ні! А тепер чути. Та ще як! Тому-то я й думаю, що на цей шлях нашої національної пропаганди треба звернути належну увагу і ти, що пишеш до наших часописів, мусів би це питання поставити на чергу дня.

І не раз потім він повертався до цієї думки і все доказував, яке важливе значіння може мати для нашої справи пропаганда

її на курортах, і навіть прощаючись і сідаючи до вагону, він все мені твердив:

— Ото-ж пам'ятай! Державність нації та курорти!

* * *

Поїхав мій приятель і я почав сам міркувати над його проєктом і що більше я думав, то все більше втрачував свій звичайний хліборобський скепсис і починав нахилитися до думки, що з цього щось може й вийти, а особливо, коли провести цей план в організований спосіб. Тут мало написати до «Тризуба» та до інших часописів. Треба чогось більшого.

Тому я вирішив звернути на цей проєкт увагу нашого уряду і почав компонувати відповідну докадну записку. Але кому її послати, чи прем'єрові, чи міністрові пропаганди? Вирішив надіслати міністрові пропаганди, бо справа належить до його ресорту, а копію п. прем'єрові. Записка мала висвітлити ідейний бік справи і намітити практичні заходи, що головним чином склалися з командировок українських представників на визначні курорти, які об'єднували б та керували акцією присутніх українців.

Але записка так і залишилася ненаписаною, бо саме тоді, коли я розложив папери, щоб її писати, отримав листа від другого свого приятеля, і те-ж з курорту, в якому він бідкався на свою там самотність.

— Був тут, пише він, наш один український професор, але мене не хотів пізнати, і коли я сам нагадав йому наше давнє знайомство, то почав од мене ховатися. Сам-же ввесь час з родиною розмовляв тільки мовою «братнього» народу».

Нема у нас, українців, довготривалих радощів! Навіть такі невинні надії, як удержавлення української нації через курортну пропаганду зустрічають непереможні перешкоди.

Записку вирішив не подавати. Що я буду сам даремно витрачати час і забирати його у людей...

* * *

Таким чином, все-ж таки мій природній скепсис, з яким я поставився до проєкту мого першого приятеля, мав рацію і підстави, бо я знаю дуже добре нестійку та опортуністичну вдачу багатьох наших земляків, а особливо тих, що мають можливість відвідувати курорти.

Приклад, наведений другим моїм приятелем, це доказує як найкраще.

Але разом з тим я думаю, що й той шлях, який рекомендується Караджіале, те-ж для нас не є підходящий, бо він, як що не на комерційному, так та національному терені є нами здавна випробований.

Наше громадське національне життя, на превеликий жаль, завжди було переобтяжене національними банкротами. Ця хвороба і ця пошесть не припиняється і зараз.

Спостерегаємо ми її і на Великій Україні, і на Західніх землях, і навіть серед еміграції.

І що всього гірше, — нема певности, що ця порода земляків зменшується, як це мусіло б бути в нації, що так важко добуває собі державність.

К. Ніко

St. Jean-de-Maurienne
15. IX. 1937.

КОНГРЕС НАЦІОНАЛЬНО - СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ НІМЕЧЧИНИ В НЮРЕНБЕРЗІ

Од власного кореспондента)

Мюнхен—батьківщина національно-соціалістичного руху, Берлін—столиця держави, Нюренберг—місто національно-соціалістичних конгресів. Перший з них відбувся р. 1927, теперішній є десятим. Із старого міста Райхстагу перетворився Нюренберг в місто Райхспартайтагу. Одним із осередків Німецької держави зробилося воно вже в одинадцятім віці, отже може оглянутися на дев'ять віків свого політичного існування, і вже тому надається більше, ніж якесь инше німецьке місто, до того, щоб злучити найдавніші початки політичного розвитку німецької нації з її найновішими завданнями. В цім місті майстерзінгерів, Ганса Сахса і Дюрера, збереглися краще, ніж де инде, пам'ятки старої німецької архітектури, готичькі церкви й будинки з високими шпичастими дахами, прикрашеними своєрідним продовженням бічних мурів із колонками і ступнястими профілями. Не зважаючи на буйний промисловий розвиток міста, населення якого зросло від 294.000 осіб в 1920 р. на 410.000 в 1935 р., збереглися навіть ще старезні мурі, що боронили колись замок. Вони викликають дивне вражіння, контрасту сну з престарої минувшини з бурхливим життям багатоміліонової нації, що післала своїх представників на конгрес.

А нація, партія і держава з'єдналися тепер у Німеччині в одну могутню й гармонійну цілість, порушувану з одного національного осередку. Всі майже тертя, що існували часом між ними безпосередньо по перебранні державної влади Національно-Соціалістичною Партією, зникли, єдність сприяє могутньому національному чину, а спільна праця цілої нації збільшує її єдність. В кожній дрібниці відчувається механічна точність великої органічної праці. Потяги, що мають привезти й відвезти з усіх кінців держави 400.000 самих лише учасників конгресових урочистостей, не числячи дуже численних глядачів, працюють без найменшого замішання, хоч конгрес у Нюренберзі відкривається майже одночасно з закінченням конгресу закордонних німців в Штутгарті, з яких поважна частина користує очевидно з нагоди відвідати й національне свято в Нюренберзі. Та-ж сама незрівняна організованість панує і в пресовій централі, куди треба зголоситися, щоб мати місце на пресових трибунах при переведенні ріжних точок конгресу та при святочних урядженнях.

Фактично вони почалися вже 6 вересня з моментом приїзду Фюрера, якого урочисто вітали партійні достойники, що в часі конгресу мали лише титул «партайгеноссе», партійного товариша, як і всі инші члени

партії. Окремо вітав канцлера бурмістр. Вулицями міста переходили партійні відділи з усіх головніших міст Німеччини. Музиці Ріхарда Вагнера в чудовім виконанні припала з нагоди цього свята визначна роль. Хори й окремі уступи «Майстерзінгерів» дуже добре підходили до маніфестацій. В місцевім театрі йшла й ціла ця опера.

Наступного дня відбулося офіційне відкриття конгресу в Люйпольдгалі, при яким «Геноссе» Вагнер відчитав прокламацію Фюрера. Відтак було відкрито в Германзькім Музею на Кормарку виставу «Нюренберг, німецьке місто», що наглядно представляла його історичний розвиток творами мистецтва, між ними численними історичними малюнками. Того-ж самого дня відбулися численні урядження під гаслом «Сила через радість», між ними те-ж чудові змагання, що зайвий раз засвідчили про високий рівень німецької атлетики і спорту, але вони були властиво приготуванням до головних змагань, що відбулися протягом конгресу. Від першого-ж дня почалось і переведення властивих праць конгресу, програм яких охоплював властиво всі головні галузі суспільного життя Німеччини. Щоб зрозуміти цей великий обсяг програму конгресу, неможна забувати, що партія проймає своїми численними організаціями справді ціле німецьке життя, спрямовуючи його до означеної мети, але не стримуючи ані трохи. З'ясувати це можна лише справді наскрізь національним характером НСРПН.

Чужинецька преса, пишучи про приготування до конгресу цього року, намагалась надати йому характер якоїсь протибольшевицької маніфестації. Це звичайне непорозуміння, викликане головне подіями в Іспанії. В дійсності боротьбі проти большевизму було в значній мірі більше присвячено праці на попередніх двох конгресах. Внутрішню боротьбу проти большевизму в Німеччині уважають покінченою і большевицьку небезпеку неіснуючою. Останній конгрес присвячено перед усім творчій роботі відбудови держави, його уряджено під знаком чотирьохлітнього плану відбудови німецької господарки, він має дати докази здібностей нації до витворення нових вартостей. Боротьбу проти большевизму переноситься по-за межі держави, бо нормальний розвиток Німеччини неможна унезалежити цілком від розвитку інших європейських держав...

8 вересня було проголошено поклик до робочої служби державі на Цепеліновій луці перед величезним здвигом учасників, після чого відбулися дефіляди робітничих команд. Наступного дня відбулось засідання Головного Уряду для комунальних робіт, націонал-соціалістичного союзу студентства, учительського союзу і т. и. Покладення Фюрером основного каменя під новий стадіон перетворилось у величю маніфестацію молоді, частиною якої були різнородні спортові змагання. Він має бути найбільшим в Європі, площа його вноситиме 445 × 625 м., його обчислено на 405.000 глядачів, він матиме форму підкови, на кінцях якої буде збудовано дві вежі 100 м. заввишки. Ввечері відбувся незвичайно імпазантний похід політичних керівників партії з цілої Німеччини з смолоскипами, що в своїй масі творили довге пасмо вогню в перспективі вулиць, якими посувався похід. 10 вересня знову наради про добробут працівників суду, поліції, інших урядів, про суспільне здоров'я, опіку над жертвами війни, про стан працівників преси й багато інших справ. Того-ж дня відбулась і грандіозна маніфестація жіноцтва. Наступного дня наради в справах охорони молоді, матерей, немовлят, смертність яких впала з 7,9 відс. в 1932 на 6,6 відс. в 1936 р. Бальдур-фон-Шірач два справоздання, що було зроблено для молоді в минулім році. Ввечері було уряджено чудовий фейерверк. Велике вражіння викликають те-ж світляні ефекти, осягнені при помочі 150 незвичайно потужних прожекторів, що підносять світляні колони на височині 8000 метрів і витворюють безмежно високу катедралю навколо сфосфоризованих критим всвітленням трибун. Цілу неділю було виповнено походами, маніфестаціями, концертами, урочистими виставами. П'янеділок був останнім днем конгресу, передполудне було виповнено оглядами осягнень останнього року на терені аграрної політики, промислу, техніки і т. д. По полудню відбулося незвичайно ефектовне представлення оборончих сил держави. короткі маневри всіх родів зброї, піхоти, кін-

ноти, моторизованих відділів, літаків і т. д. Легкі й тяжкі танки виконували найскладніші маневри з точністю, якій могли б позаздрити навіть вці зенітної автомобілісти. Їх полишили позаду хіба 400 літаків, що, пересуваючись стрункими мінливими шеретами, виявляли мистецтво, незрозуміле для звичайної людини.

Конгрес закінчився промовою Гітлера, якій прислухались мільйони слухачів радіових апаратів і якій світова преса присвятила стільки уваги і коментарів, що про неї сказати щось нове досить тяжко.

Міродайним в промові Фюрера Німеччини є те, що він кладе різку межу між родиною європейських держав, до яких належить і Німеччина, і Франція, не зважаючи на їх вікові поріжнення, та більшевизмом, «жорстоким московським совітизмом», що хоче накинати іншим «своє варварство». Гідна те-ж найбільшій увазі рішучість, з якою він виступає проти можливості окупації Іспанії «совітською Росією», що зруйнувала б «торговельні можливості» Німеччини і в інших державах Європи.

Цілком виразно промовляв про відносини між Москвою та чужими націями Альфред Розенберг, говорячи, між іншим, про «кривавий баланс Біломорського каналу та каналу Волга-Москва», та про інші примусові роботи наступні: «Для цих і подібних будов було зігнано до купи наїди, що стогнуть в ярмі червоного московського імперіялізму, і післано до кріпацьких робіт... При будові Байкальської залізниці працювали приблизно 800.000 звичайних і політичних в'язнів з України, Кавказу і Козацьких країв, засланих можливо далі від їх батьківщини, часом при морозі в 50 і 60 стопнів...» Число в'язнів в таборах примусової праці означає він п'ятьома мільйонами.

Дуже красномовно промовляє те-ж і «Велика протибільшевська вистава, Нюренберг 1937» — «правду про райські відносини в совітській Росії». Не менше красномовні і гасла окремих промов і маніфестацій — «Нюренберг остереігає перед Москвою», «Європо, прокинься!», «Червоний вогонь загрожує Заходіві», «Большевизм — світове питання, яке треба розв'язати», «Ціла культура загрожена большевицькою світовою революцією», «Ніколи большевицька чума не сміє поширитися по Європі» і т. д.

Конгрес в Нюренберзі є справді величньою маніфестацією національної сили проти руйнівничого походу московського імперіялізму, збудованого на поневоленні і визиску чужих націй.

К. С-вій

Нюренберг. Вересень 1937.

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

— Мир чи війна. Невтручання.

На перший погляд на міжнародному полі ненавчєб-то повний хаос. Бо-ж глянтьє лише, що зараз по світах робитьсє?

На Піренеях вже другий рік б'ютьсє жорстоко між собою іспанці, а з ними поруч, по боці ген. Франка щось біля 150 тисяч італійців і повна технїчна виправа німецька, а по боці валенсійського уряду біля 100 тисяч міжнародних комінтернських людей і так само повна технїчна виправа совітська. Автім в Лондоні все таки існує Комітет про невторучання до іспанських справ, а в ньому засідають німці, італійці, совітські люди й представники ще інших ріжних країн, і не тільки не збираютьсє припинити зрештою своєї невторучальної чинности, але в цих днях хочуть ніби то ще раз зійтисє, аби якісь то справи поважно розглянути.

Далі, — невторучання перекинулось з суходолу на море. Підводні човни невідомої, згідно з ужитим терміном, національностї топлять в

Середземному морі пароплави, що везуть до Іспанії постачання, а серед тих пароплавів потоплено найбільше совітських чи тих, що везуть нафту, зброю то-що з ССРСР. З'явилися, як кажуть, новітні пірати, бо національність їх невідома. Німці й італійці говорять, що ті пірати належать до совітської нації. большевики-ж, у свою чергу, проголошують, що піратство організували «італійські фашисти». Аби вгамувати отих піратів, скликано було конференцію в Ніюні. На ту конференцію Італія й Германія не з'явилися, але совіти приїхали. Вирішили, що стерегти торговельні пароплави в Середземному морі будуть Англія з Францією, але пізніше ці держави поговорили з Італією окремо і, за згодою Германії, неначе-то то включають італійську флоту до вказаної сторожі. Питання, — чиї-ж то були чи єсть оті пірати?

Ще далі, невтручання перекинулося до певної міри й по-за кордони Іспанії. На півдні Франції повно біженців з обох ворожих іспанських таборів, і там вони працюють і б'ються між собою майже як у себе вдома. А за останній час їх праця дійшла й територіяльних французьких вод і портів і на Атлантичному океані, як на це вказують факти захоплення різних бойових кораблів валенсійської влади прихильниками ген. Франка. Тих захоплень було кілька, але вони не викликали більшого розголосу, бо всі закінчилися успішно, а кораблі вийшли в море. Невдало скінчилася лише остання спроба в Бресті, пападники попали до рук французької поліції й суду, а тому ціла справа й спричинилася до великого розголосу. Преса вдарила у всі дзвони, що от, мовляв, «іспанські фашисти» перенесли свою боротьбу на французьку територію. Виходить цілком резонно, але до цього розгону про фашистів наче навмисно вірвався новий і sensationний факт, бо в самому Парижі большевики вкрали для якихось своїх цілей ще одного російського генерала, голову російської військової організації. Виходить, що свою працю у Франції ведуть не лише «фашисти», а й люде з цілком протилежного фронту.

Таких фактів, а то ще й гірших можна скрізь понабирати, скільки хоч. В Європі війни нема, її ніби то ніхто не бажає й усі бояться її, але всі немов стоять на покрай її і кожної хвилі чекають на неї. Киньте оком з заходу на схід. Англія кинула на своє озброєння снажені гроші, такі, яких вона ніколи за цілу історію свою на це не витратила. Франція, не зважаючи на фінансові труднощі і на те, що до урядової коаліції входять соціялісти і навіть комуністи, посилює й береже свою армію. Італія дома і в колоніях своїх непереривно стоїть у бойовій поготові. Германія, як раз на час, коли писано ці рядки, демонструє свою нову військову могутність маневрами, що таких вона не робила і за імператорських часів перед великою війною. Озброюються і менші: Чехословаччина, Румунія й Югославія, а біля них і Австрія з Угорщиною. Збройно на поготові стоїть і Польща, готується до бою і ССРСР, що правда, своєрідно, вистрілюючи свою командну військову голівку, але там, у совітах, як здається, цілком певні того, що це не з гірших способів підготуватися. Ті самі настрої й за океанами. Озброюється Америка, озброюються навіть і англійські домініони, що-ж до Японії та Китаю, то ті вже впрест до війни вступили, хоч дипломатичних зносин між собою й не припинили, бо-ж, будь-що-будь, війни не сміє бути, вона оголошена по-за законом, вона заклета й ними, і світовими державами, що всі, як одна, і славетний акт Келого-Бріана свого часу золотими перами підписали. А підпис, мовляв, річ свята і мусить виконуватися.

На сході війна зачалася. До яких меж вона там пошириться, хто до її орбіти ще ввійде, — вкаже час, але чисто європейські держави це не будуть. Над Європою так само ніби-то висить збройний конфлікт, але чи-ж він тут станеться? Як здається, ні. Бо-ж навіть на сьогодні, навіть у тому хаосі, що зараз в ній панує, встають певні перспективи, які ніби-то вказують на можливість, а може у на необхідність для Європи мирного злагодження її взаємовідносин. На користь такої думки говорить уже той факт, що й досі це всякого роду іспанські невтручання не перетворилися в якусь європейську війну. Причин і приводів до того перетворення було безліч, і за інших часів і обставин воно було не минучим, а тепер це не

сталосся і не станеться, бо ніхто в Європі зачинати війни не хоче. Може це й дивно на перший погляд, але, приглядаючися до подій, мабуть таки треба визнати, що в Європі зараз, по-за тим, що скрізь колосальні армії, нема кому воювати, бо властиво нема з-за чого. Всі озброєні, всі шукають спільників, але всі готуються до оборони, а не до нападу.

У властивій Європі нема кому битися, нема й вигоди війну спровокувати. На це вказує саме загальне становище міжнародне. Як відомо, існують на нашому континенті дві ворожих собі вісі, як говорять тепер. Одна з тих — це Рим-Берлін, друга — Париж-Прага-Москва. Перша з них вродилася недавно, працює автоматично, бо добре злагоджена, і якраз на час, коли писано ці рядки, вустами Гітлера й Мусоліні, що зійшлися в Германії, урочисто демонструє перед світом своє існування й свою міць. Друга — старша й точиться уже з перебоями, бо не погоджена й не одноманітна динаміка її центрів. Але вісі не самі в Європі, є ще й арбітр, а саме — Англія, яка ще сьогодні не стала по тому чи по другому боці та й, здається, взагалі ставати не хоче, бо самі ті вісі їй не дуже до вподоби. Хто з тих вказаних держав хотів би спровокувати війну, чи напад зробити? З певністю можна говорити, що ні одна європейська держава з ріжних причин того не зробить. Єдина лише з них, не зовсім європейська, остається під сумнівом що-до цього; це — СРСР, бо хто його може знати, до чого властиво змагається на зовень тов. Сталін і ті що з ним, може й до війни, аби в ній загинути чи перемогти і світову революцію роздмухати.

Отой сумнів що-до позиції СРСР і являється невралгічним пунктом цілої ситуації в Європі, від вирішення якого залежить і вирішення питання: мир чи війна. В Берліні й у Римі не ховаються з своїм переконанням, що совітська політика в Європі провокує війну, що СРСР змагається викликати її, а тому італо-германська дипломатія тезою своєї європейської політики ставить ізолювання совітів і виключення їх з європейського міжнародного обороту. В Парижі з тим не погоджуються, бо до совітів симпатію мають. Що-ж до арбітра, Англії, то, скажім, ряд фактів хоч би таких, як виключення СРСР з догляду за іспанськими берегами, а тепер і за Середземним морем, як забалотування валенсійського представника при виборах до Верховної Ради Ліги Націй і багато інших, пачебто говорять за те, що англійська дипломатія схиляється в цій справі більше до Риму і Берліну, але вона береже й Францію, бо Франція потрібна. СРСР — не потрібний, але Франція — це не СРСР.

Який з того висновок? Можна собі уявити, що справа обернеться так: або Англії пощастить, зговорившись з італо-германською віссю, зговорити й Францію, щоб вона позбулася своїх симпатій до СРСР, або війна таки рано чи пізно почнеться, що правда, не в Європі, а лише на сході її і можна припускати, що вона не буде мати вигляду справжньої війни, а буде дуже подібна до такого самого невторчання, яке ми ще й сьогодні спостерігаємо в Іспанії.

Observer

СПІЛЬНИЙ ВИСТУП ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКВОЮ НАРОДІВ

Пан міністр А. Чхенкелі, голова Комітету Приязни Народів Кавказу, Туркестану й України, подав у Женеві, 25 вересня с. р., голові XVIII-ої Асамблеї Ліги Націй Й. В. Ага-Ханові меморіал, що докладно з'ясовує становище названих народів під московською окупацією і підкреслює їх змагання до незалежності їхніх країн, що боряться із спільним ворогом.

Цей виступ, який зустрів прихильний собі відгук у політичних і пресових колах, ще з свого боку підсилив останні кроки на міжнародньому полі уряду УНР, підкресливши спільність інтересів поневолених Москвою країн.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музеї С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

На пошану Гетьмана Ів. МАЗЕПИ

Цього року минає 250 літ, як Іван Мазепа обняв гетьманську булаву (25 липня ст. ст. 1687 року). З цієї нагоди Українська Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі (41, rue de La Tour d'Auvergne) влаштувала

ВИСТАВУ ПРИСВЯЧЕНУ ПАМ'ЯТІ І. МАЗЕПИ

Значна частина вистави торкається союзу Мазепа з Карлом XII. На виставі зібрано колекцію світлин портретів гетьмана, література про нього українською і чужими мовами, гравюри й картини різних малярів, музичні твори й т. и.

Вистава триватиме до жовтня місяця с. р. Для відвідин вистави Бібліотека відкрита щодня, крім понеділка, від 2-ої до 8 год. веч.

Організації вистави допомогли українські наукові інституції та окремі особи. Підчас вистави буде кілька відчитів.

Упорядчик вистави — артист-маляр Л. Перфецький.

В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі

— 41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9 —

в понеділок, 4 жовтня с. р., о год. 20,15 має відбутися доповідь д-ра Юрія Липи на тему

МИКОЛА ГОГОЛЬ

Вступ вільний

Трибуна Молодих

Ч. 5.

3 жовтня 1937 року.

БОГДАН КЕНТРИНСЬКИЙ

З А К У Л Ь Т П Е Р Е М О Г И

Тільки в останньому часі помітне в нас де-яке відхилення від утертої традиції — провадити національні річниці в якійсь особливо сумній, аж трагічно-урочистій атмосфері. Ще-ж до недавня річниці ті зводились у нас до академій з шаблоновими рефератами, що обов'язково нам завжди пригадували, що «стільки-то літ тому відійшов, покинув нас наш незабутній геній Тарас Григорович», що «минає ось уже така-то річниця, відколи пролунали на призькому ґрунті стріли, які відібрали від нас Великого Мученика-Вождя», що «святкуємо сьогодні — таке-то-ліття незабутнього бою під Крутами, в якому лягло 300 душ українського молодого цвіту» і т. д., і т. д.

Іо-за рефератами — декламації, в яких говориться про катів, проливається сльози, а потім потішається себе тим, що ще «слава не поляже», що ще прийде час, коли пометимось за кривди Неньки-України й нашого многострадального народу, що ще гукнемо з гаківниць, вдаримо з гармат і блиснемо шаблями! І хоч завжди при тому всьому говоримо про ідеї, індивідуальності, геніїв та характери, про їх великі діла, — все-ж якось не в силі ми вирватись із того питомого всім нашим річницевим академіям смутку, туги, якогось неокресленого ближче жалю. Сантиментальна наша вдача обов'язково оточує серпанком смутку кожду постать, якої між нами «не стало», яка «трагічно згинула за ідею», кожду жертву, що принеслась для справи, кождий чин, що при доконанні скропився гарячою кров'ю героїв. Дарма, що кажемо й запевняємо себе, що все це тим більше підтримує нас на дусі й провадить нас до чину, дарма, що твердимо, що не треба й не можна над жертвами проливати сліз, — ми ж не можемо, в глибині душі, позбутись нашої специфічної нотки смутку.

Невже-ж инший підхід до справи неможливий? Яким способом затерлась серед нашого широкого загалу велика історія наших предків, чому знає далеко більша частина нас лиш в і д ' є м н и й баланс нашої історії, мало знаючи про д о д а т н і й ? Говориться в нас все про нашу недолю, покривдження, гніт, який терпимо, про п р и ч и н и тих невдач, про в и н у в а т ц і в їх і пр о те, що історія инших народів переповнена великими особистостями, героями й подіями. Із світлої княжої доби ми донедавна ще пам'ятали тільки про коромолни й міжусобиці, забуваючи

про щити на брамах царгородських, про Великого Володимира й Мудрого Ярослава, про завадіяцького Святослава Завойовника, що то так дуже вподобав болгарські землі й «пішов» собі на них, про «восьмомислого» Ярослава й самодержця Романа, того самого, що «недобрим жив — Литвою був». Чомусь більше розводилось у нас над козаками, що вони «плакали, тужали в турецькій неволі», а на задній план відходили славетні походи «завзятих чубатих слов'ян» — сухопутні й морські, в яких вони собі «Синопом та Трапезунтом галушки варили», та не тільки сиділи вдома, чекаючи на ворога, щоб насолити йому, коли зазіхатиме на їхню батьківщину, але й ходили собі «слави-здобувати», або «погуляти по морі» — завдяючи ворогам смертельного страху. Чомусь ми плакали й бідали над Львовом, Берестечком, Полтавою, над Крутами, Базаром, над утратою Києва, над фіналом наших останніх кривавих змагань, забуваючи про Зборів, Жовті Води й Корсунь, про Відень, про Львів, перемогу над московським посіпакою Скоропадським і урочистий вступ Головного Отамана до Києва, вигнання большевиків із Києва й радісні дзвони Золотоверхого та про топтаний кінськими копитами отамана запорожців московський прапор, про величчя і могутність тих багатьох наших перемог, перемог моральних і фізичних, що їх в нашій історії — безліч!

Коли сьогодні від кількох літ в нас помітний загальний зворот до бадьорішої оцінки наших історичних подій, коли вже майже вивелись з посеред нас типи з цієї доби, що в ім'я високо гуманних та вселюдських ідеалів уважали звеличчування наших завадіяцьких предківських завойовників за варварство, коли глянувши здоровим оком у свою історію, ми побачили, що в ній безліч великих індивідуальностей, героїв і чинів — не менших від тих, яких мають інші народи (інші народи їх «викрили» в себе вже давно, ми їх аж сьогодні вишкрябуємо із занедбання), — то це знак, що починаємо визбуватись свого традиційно-сентиментального підходу до минулого й до сучасної дійсності. Це значить тако-ж, що ми на добрій дорозі вже до того, щоб не тільки пишатися з надлюдської витривалості й героїзму своєї нації, але й р а д і т и чинами та постатями, що їх, вміло вглиблюючися в історію, знаходимо в себе щораз більше. Остання війна здемаскувала облудний гуманітаризм, величне проголошуваний серед передвоєнного покоління, що під його впливом аж очі зі страху запліщувало на саму думку про можливість пролиття крові між слов'янськими «рідними братами» — українцями та москалями. Нічого дивного, що серед такого «всєбратерсьько» наставленого суспільства існував тільки той Тарас Григорович, що всімався до нього з-під своєї смушкової мужницької шапки, що серед нього не знайшла була ніякого зрозуміння мужня й боєва Тєся Українка, яка намагалася сміятися крізь сльози й *contra spem sperare*, рвучися до великого національного чину, а зате знайшов його після неї так характеристичний для нашого передвоєнного покоління О. Огєсь із своєю журливо-сентиментальною символікою. І нічого тако-ж дивного, що ми сьогодні не хочемо бути ані гуманними, ані братерсьько-нєстрєбнимч, ані не хочемо й не мріємо про щастя народів, про їх рівноправність, про безглузде прощання ворогам нашим і добровільне простягання їм своєї твердої лепетини, щоб тєсали на ній кола, а навпаки, ми — спрагнені, мов мандрівник води в пустині, крові ворєгів наших,

знаємо, що «братами» станемо иншим, коли матимемо однаково сильний кулак, отже й менші від нас «збратаються» з нами, коли стануть з нами рівносильні, що мріємо виключно й тільки про державність с в о є ї н а ц і ї, полишаючи всі инші — вільні чи поневолені, братерські чи ні — своїй власній долі, а помагаємо їм тільки тоді, коли це лежить і в н а ш о м у і н т е р е с і . А думаємо про це голосно й одверто, не заслоняючися всякими великими вселюдськими ідеалами, бо вважаємо, що заслонятися ними — це якраз найбільший цинізм і облуда. Нащі здорові погляди мусять протверезити всіх, що ще й тепер вагаються. Повинні привести їх до зрозуміння великих і глибоких слів Вождя, Симона Петлюри, що «Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашої так само. Кров'ю своєю й чужою. Ворожою й рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація і свідомо, і іраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя».

* * *

Отже досі рішуча більшість святкувань наших національних річниць носить ж а л і б н и й характер. Абсурдально брентіло б твердження, що т а к і святкування непотрібні. Навпаки. З серцями, переповненими щирість почуттям просто якоїсь містичної пошани й вдячності, — ми віддаємо на них поклін тіням тих героїв і тим чинам, що заслужили в нації на наймогутніший монумент — пам'ятник у її Серці. Але багато инших національних подвигів чекає на своє відсвяткування, подвигів, яких сама тільки згадка запалює серед найширших мас полум'я найсвятіших ідей, змушує битись серця в унісон і рватися до великих чинів. І не помилковим буде твердження, що для виховання покоління кориснішим буде відповідне насвітлювання п е р е м о г , ніж невдач, представлення активності й моральної настанови та відданости воюка в бою, ніж його програної, вичислювання з д о б у т к і в , ніж страт, перечислювання н а с т у п і в , а не відступів. «Вчимося на помилках» — це правда, але така наука суха, вона подібна до тих лекцій історії в наших гімназіях, де вчитель обережно й формально-сухо мусить по чужих підручниках і чужою мовою, згідно з їхньою тенденцією, вияснювати учням факти нашої історії, під час того, коли ані він, ані учні не вірять тому, що говорить, й знають, що треба говорити щось зовсім инше. А коли самі «вчимося на помилках», — то положення ще прикрише, бо висотування з сумерків усіх винних і всіх помилок накопичують у нас мимовільно забагато жовчи, що потім в результаті переважає в нас н а д с е р ц е м . Наука-ж про батьківщину, це наука спеціальна й єдина. Єдина, що її виучується не тільки розумом, а л е с е р ц е м , душею , п р и с т р а с т ю . І не можна до неї додавати жовчи. Треба пам'ятати, що «ненавидіти з надмірної любови» можуть і вмють тільки великі Івани Франки, менші-ж від них члени нації повинні її тільки «надмірно любити». І ще повинні зуміти, як Шевченко, «погубити за неї душу».

Для оздоровлення нації належить покоління годувати з д о р о в и м и поглядами, для зміцнення її не допоможе насвітлювати нашу неміч

— це й зробить її немічною; для цього належить вказати на сильні факти нашої історії, ввести покоління в круг наших світлих перемог, а не чорних поразок, для викресання серед покоління сильних характерів треба дати йому приклади могутніх індивідуальностей і то передусім своїх, не чужих, бо саме лише вказування слабих характерів (до речі, ми завжди послуговуємось у таких випадках своїми!) до цілі не допроводить. Покоління повинно переконатись, що історія наша це не ряд дат, в яких лютий ворог черговий раз знущався над нашим змученим і бідним народом, не ряд постатів-невдач, що все своє життя віддали для Неньки-України, але ніколи не змогли вибороти її волю, що це не неокреслені ближче в і д р у х и нації, а що це тако-ж ряд великих і світлих перемог над ворогами, що дрижали перед нами й звивались у наших лабетах, ряд великих вождів, самодержців Богом даних, пресвітлих гетьманів і отаманів, очолені провідниками свідомі рухи, рухи, що з них складається історія кожного народу. Не сумніваємось у тому, що безумовно більше виховне значіння для молодого нашого покоління буде мати ствердження, що Грушевський був великим українським патріотом, але нерозумно засліпленим у соціалізмі і заплутаний у настроях зросійщеної ліберальної інтелігенції (вчисливши при цьому всі його заслуги й помилки та вказавши наслідки перших і других), ніж доводити, що це негідник, майже запроданець, який запропастив Україну. При першому способі дізнаємось, що в нашому проводі стояли якісь ідеїні люди, що завдяки тим чи іншим своїм хибам чи нездібностям не зробили того, що можна було зрбити. При другому — виносимо несмачне, а може й трагічне, вражіння, що провадили нами люди, які немов би спеціально робили все так, щоб тільки справа була програна. Ні, перед нами, молодими, стоїть одне велике завдання: визволитися від суб'єктивного первня наших старших духових провідників і зуміти там, де вони з пристрастю, — із спокоєм. Там де вони із злобою, — об'єктивно, там де вони стримано, — докладно й безсторонне оцінити події, над якими виникають у них непорозуміння. Навчитись звеличати Великого Отамана, чин наших армій, знати про великий порив молодих українських державників з Міхновським на чолі, але й уміти «віддати кесареві кесарево», й відповідно оцінити й тих соціалістів, і тих демократів, і тих культурників лібералів, що по своєму, але «все своє життя віддавали для тієї Неньки дорогої». Навчитись — учитися від сучасних провідників наших, відгороджуючися від усіх їх слабих сторін. Ми, молоді, шануємо Донцова за його послідовну й свого часу сміливу та протитечійну доктрину, з якої ми багацько зачерпнули, але наш пошанівок до того чи іншого діяча або публіциста не може водночас забороняти нам бути справжніми державниками і незмірно пишатися чинном УНР, чином, що триває по сьогоднішній день і триватиме до побідного кінця. Для старших наших (навіть небагато старших) це справді взаємно себе виключає, але на щастя для більшості нас, молодих, — ні. Але тому, що такі альтернативи стоять у нашому неспокійному житті аж надто часто, — не раз приходится розв'язувати їх дуже тяжко.

Та вертаємось до теми. Отже ми хочемо не тільки сумних національ-

них свят, але й великих — веселих, бадьорих та гучних. Потрібно нам гарту духа й його більше дасть нам святкування перемоги, ніж сумні поминки жертв, що зложили голови для великої ідеї. Сьогодні ми святкуємо не поминки жертв, а річницю чинів, і великих їх творців. Для нас сьогодні не існують банальні програми колишніх академій — військове просте й безпретенсійне вшанування їх сповняє нас найбільшою побожністю й розпалює молодецьку пристрасть до візії скорого неспокойного майбутнього. Ми не шкодуємо жертв, хіба тільки прикро нам, що не змогли ми віддати й свої пайки крові там, де й вони, але якраз жертви ті сповняють нас вірою, що прийде й на нас ще час і що щасливіші будемо в своїх вислідах, ідучи вже прорубаними ними стежками. Влучно з'ясовує цю постанову нового покоління до смерті визначний націонал-соціалістичний діяч Гельмут Штельрехт: «Смерть є печаткою на житті й зобов'язанням для наступників. Але не важимося представляти жертву полеглих, як чин, що його оцінюється як зовсім надзвичайний і нечуваний. Коли дух мужеського зваження й наступу є чимсь саморозумілим, обґрунтованим у крові й душі, то саморозуміла тако-ж і смерть у полі: міщанський спокій порушує бажаний кінець, а не щось надзвичайне. Колись кінчається вяке життя. Ми не хочемо в с м у т к у стояти довкола пам'ятників мертвих і говорити про великі жертви, але ми хочемо радісно їх с л а в и т и , щ о ж и т т я і х т а к в е л и ч н е з а к і н ч и л о с ь . Така смерть не є ніколи загином, а новим життям, і душі їх споглядають на нас з очей наших юнаків, що збуджені до нового змагання й боротьби» (підкреслення мої— Б. К. *). А вождь німецької молоді, поет і журналіст, молодий Бальдур фон Шірач, роблячи підсумок німецьких жертв світової війни й жертв, що впали в боротьбі за націонал-соціалізм, доходить до висновку, що тоді вони були б даремні, коли б у Німеччині не було ні м ц і в , а були б католики й протестанти. «Але ми — дух з їх духа. Ідея їхньої смерті є одночасно ідеєю нашого життя. Їх боротьба — це наша доля » **).

Світова війна принесла нашому народові найтрагічніші жертви, жертви, що спочатку падали з братніх рук в рядах чужих армій, а потім падали на трьох фронтах, зливаючи рясно землю кров'ю з грудей, якими її боронили. І ми певні, що лилась їх кров не на марне, бо кров наша довершить розпочате ними Діло. І молоді браття наші з-під Крут — це ті, що «vivos vocant» до великих чинів, що доконаються серед подій недалекого майбутнього.

Не треба вказувати, де знайти матеріяли й дати до свят, яких у нас іще так мало, свят, на яких ми могли б радіти з перемог. Відкриймо історію Грушевського й тишимось подвигами князів, гетьманів, тим, що їм «Бог дав, що я єдиноладний Самодержець Руський!» і т. д. Боже, скільки-ж маємо матеріялу до цього, хоч нарікаємо, що його замало! Невже-ж не змусять живіше битись серце героїська оборона Києва від большевиків у Дев'янадцятму, прогнання їх з нього, вступ укоханого військом і населен-

*) Helmut Stellrecht. «Die Wehrerziehung der deutschen Jugend», Berlin 1936.

**) Baldur von Schirach. «Die Hitler-Jugend», Berlin 1934.

ням Отамана до Золотоверхого та молода мати, що присягає Пому свою єдину, яка осталась, дитину виховати на страшного месника. А чи-ж не заб'ється те серце в нас так сильно, як забился воно м а с о в о і в с ю д н гнівом протесту на «Гетьманський» маніфест Скоропадського про федерацію з «єдиною неділимюю». Невже-ж такі перемоги не варті величнїх святкувань? Невже-ж це о д н о д у ш н е протигетьманське повстання не нагадує нам однодушну ухвалу й присягу старшин наших у Чигирині на незабутнім, по словах В. Липинського, соїмі 12 жовтня 1656, ксли то «всі полковники, осавули й сотники складали собі взаємно, по-між себе, присягу, що коли хто-небудь на них наступатиме, то вони прсти того всрєга всі, як один муж, вмісті стояти будуть» *), соїмі, що його такс-ж належало б святкувати, як одну із с в і т л и х подій нашої історії. Розгортаймо Грушевського, Липинського, розгортаймо Літопис Української Ре- сюлюції, збірники «За Державність», «Табор», розгортаймо спомини сучасників, документи, й знайдемо відповідь на питання, чи дійсно маємо побіди, що їх навіть ми, що відсвятковуємо переважно свої поразки, могли б святкувати й набирати з них гарту духа. Тоді побачимо, що побіч «історичних» перемог є ще перемоги інші, сказати б «локальні», дс кснані вслею бужчої маси, суспільства, — які часто що-до своєї «історичної» ваги не менше значні від «історичних». Знайдемо хоч би серед нашої партизанки, що тягнеться в большевії й до сьогоднішніх днів, мсменти такої свідсности, національної гордості та посвяти, що вони стають для нас запорукою мо- альної готовності до близької боротьби найширших кадрів нашого суспільства. Можна твердити, що сума таких «невизначних» (негелсєсних) фактів матиме не менший вплив на виховання покоління, що таким чином здобуде певність героїськості своєї великої нації серед — великих і н д и в і д у а л ь н о с т е й, в і й с ь к о в и х кадр та широкїх мас. Певність, що відповідно загострить самопочуття боєздатности та великої моральної вартості не тільки «нас» чи «вас», але ц і л о ї у к р а ї н с ь к о ї нації.

Ні, я не збираюсь перечислювати не те що подій і чинів, що ждуть на відповідне їх зрозуміння й оцінку з нашої сторони, але навіть приблизних джерел, де знайти можна до цього матеріяли. Їх дають нам навіть наші «найщиріші» вороги — большевики. Переглядаючи «Вісті», ми натрапили випадково на документ великої перемоги одного з таких партизанських «отаманських» загонів що справді не аби-якої радости завдає читачеві, — річ ясна, українському. Документ, що заперечує всяку гуманність нашого «дядюшки», коли йде про національного ворога України. Отже якийсь Г. Алексін оповідає свої спогади з 1919 року. Був він учасником так зв. большевиками «Трипільської трагедії», трагедії, що кштувала товаришам червоноармейцям 1000 душ. Трипілля — містечко недалеко Києва, в ньому був осередок протибольшевицького повстання на Київщині. Найвизначнішою постаттю був тут отаман Терпило-Зелений, що й підняв повстання. Селянство тут було неприєтно-вороже то большевиків. Як стверджує Алексін, харчування для червоної армії вони не давали, а «всі невеличкі загони, що посилалися для проведення мобілізації,

*) Вячеслав Липинський. «Україна на Переломі». Відень. 1920.

назад не поверталися — зеленівці їх розбивали». Зорганізовано тоді великий загін по-над 1000 чоловік (як подає Алексін) для боротьби з Зеленим. Перші їх бої пройшли для большевиків успішно й вони здобули майже без бою Трипілля. «Потерпала» в них шкура, коли не знайшли в містечку нікого, крім жінок та дітей у льохах, але, як видно передбачував Зелений, скоро задовольнились легкою перемогою, згідно із звичаєм пограбували містечко, а на другий день, без жадної дисципліни, розбрелись, хто куди, по містечку. Тоді напав на них Зелений. В безладді, як могли, формувались і самі боронились, бо «командирів» ніде не було (воїни, видно, або валялись п'яні, або чкурнули чим скоріше, — про це Алексін не згадує). Хитрі дядьки добре обдумали план. Оточили большевиків тепер з усіх боків і тиснули їх униз до Дніпра. Та ще й тут узяли мад'ярський відділ підступом. У сумерку годі було розпізнати, хто надходить, а коли повстанці в замішанні, яке серед большевиків повстало, надбігали й кричали не стріляти, бо це «свої», — ті їх допустили до себе. Глибоко врізались повстанські постаті большевиків в пам'ять. «З них багато бородатих, в руках вили і коси. Всі вони кричали «вра!» Ішли вони насуплено й рішуче, з ненавистю, яка диктувала їм нищити кожного большевика без найменшої пощади. Не поміг викрик чотового ґрупки, в якій знаходився й автор спогаду — «я руський, я здаюся»; «не зробив і кілька кроків, як високий дядько вмить прицілився й вистрілив йому прямо в лоб». Не було нікому пощади. «Бандити» нишпорили всюди, вилловлювали й стріляли, або просто спихали в Дніпро. Коли жінка просить добити якогось, що стогне ранений у воді, повстанець знає тільки невблагане:

«Нехай мучиться, комуніст, — собаці собача смерть». «За комуністів були у них всі червоноармійці без винятку, — каже далі Алексін, — всі були комуністами і продалися жидам» (підкреслення моє — Б. К.). Себе вони уважали за партизанів, що боролись «за владу без комуністів і жидів». Скінчилась доля загону тим, що «назад у Київ», в казарми полку, звідки недавно вийшло по-над тисячу молодих і здорових, повернулося лише кількадесят пораниених, побитих».

Чи-ж нічого не говорять нам оці «спогади учасника»? Чи-ж не вартий великої пошани серед нас отаман Зелений, що згинув потім у якомусь бою з большевиками? Трипільський погром большевиків можна святкувати, як велику перемогу, перемогу, що доконало її саме селянство, під проводом свого селянського отамана, в обороні краю перед червоною навалюю, в такому твердому, правдивому селянському, переконанні, що большевики це клятий ворог, що комуністові-собаці — собача смерть; що коли б таке переконання про нищення комуністів мали тоді всі наші, — хто знає, чи дійсно не прийшов би провал «світової» революції, як побоювались большевики, коли загрожувала їм втрата України. Миволі приходиться на думку прекрасна новеля Юрія Липи «Рубан» *). Там документ, тут майже ті самі, сильні й незабутні моменти. Там — собаці собача смерть, тут: «Ану, брате, ходім із червоних флагів онучі драги» та «Здавайсь, червона сволоч, здавайсь!» Там «бородаті, в руках вили й коси», а тут

*) Юрій Липа. Нотатник. т. I. Народній Стяг, 1936.

—«світогляд у снопах» та викопувані з-під клуни обрізани й кулемети, та «будем рибку кормити комуністами». Скільки-ж таких радісних моментів дає ця новелла, безумовно найкраща з усіх в усіх трьох нотатниках, скільки-ж маємо хоч би й серед самих повстанців отих сильних отаманів романтичних, що не могли покорити своєї степової вдачі штабовій бюрократії, та з якими, проте, «можна було б, — за словами Сербецького з «Рубана», — будувати імперію».

* * *

Відроджені народи—італійці, німці, за їх прикладом і мадяри,—від дитинства дають молодь під виховання держави. І чи італійський «бамбіно» в «Баліля», чи німецький «пімпфе» в «Юнгфольк'у» — обидва малі шкраби вже дістають державницьке виховання. І поки аж не відбуде військової служби — він цілий час під наглядом держави. Виховання його тако-ж полягає на тому, що впоюють у нього славні подвиги його нації та переконують його про расову вищість його нації над іншими. Для нас — для нас державне виховання можливе, на жаль, тільки в корпораціях і в здвигуванні величніх пам'яток про величні події. Пам'ятати треба, що кожна перемога є для нас перемогою й має своє велике значіння для виховання покоління. Зіставлення наших перемог і поразок випадає так, що ми, молоді, легко скидаємо з себе покрив «покривдженого, поневоленого» народу, накинений безпотрібно на нашу Націю, і відкриваємо своє дійсне обличчя—обличчя НАЦІЇ, що бореться, як рівна, з іншими за свої права!

М. Л. КУНИЦЬКИЙ

Д В І С А М О Л І К В І Д А Ц І

Українська преса принесла короткий комунікат. Оце «Рада Присяжних Союзу Хліборобів Державників», що грали досі роль прибічної ради при ген. Скоропадському, езекутиви табору його політичних прихильників, зорганізованих у «Союзі Хліборобів», на засіданні 16 липня 1937 р. вирішила розв'язати Союз Хліборобів.

При читанні комунікату вражає те, що про ген. Скоропадського в ньому цілком не згадано! Панове Скоропис-Йолтуховський, Сідлецький, Монтезоро та Томашівський згадують тільки про «теперішні обставини», «совість», «обов'язки супроти Української землі, Нації та Держави». Безславне ім'я і узурпований титул, яким вони досі служили, застрягли їм у горлі в моменті політичного самогубства!..

Серед гробової тиші відбулося це самогубство, ніде не викликало голоснішого відгуку, ні на кого не зробило сильного вражіння. Була це смерть тіней, що тінями стали вже давно, тінями й залишилися. А трохи

згодом вже значно голосніше, на весь світ пролунав постріл у власні груди «прем'єра совітської України».

Так Немезида ставить останні крапки на малоросійській сторінці української історії.

* * *

На велике нещастя України брудна ця сторінка вийшла довга. Мине незабаром вже 230 літ (шкода, що Союз Хліборобів не дожив до цієї річниці й не зможе її відсвяткувати!) від того історичного моменту, коли скоропадщина стала символом національної зради, коли переможний Петро I протиставив героїчній Україні переможеного Гетьмана Мазепи та його законного заступника на еміграції Орлика — декорацію «тоже України», «вірної Малоросії» з «тоже гетьманом» Іваном Скоропадським; від того часу, коли хруст кісток і сичання підсмаженого м'яса тортуваних у Лебедині запорожців був гідною музикою в честь новообраного з наказу царя гетьмана Скоропадського. «Гетьман», його «вибори», ціла «своя Україна» були ще тоді потрібні Москві, так, як значно пізніше став їй потрібний свій совітський «український уряд».

Потрібні до часу... Не помагала «малоросійская самоотверженность». Скоропадський доньку видав за москаля й зробив його українським полковником, догоджав цареві на всі способи, допомагав йому ломити національне завзяття українців, — все одно прийшла «Малоросійська колегія». Скоропадський мусів лише декорувати своїм українським ім'ям постанови московських «опікунів».

«Всѣ гетманы явились измѣнниками» — казав Петро I. «Всі українські наркомки тако-ж» — притакує йому Сталін.

Шевченко мандрував по Україні тоді, коли гетьмани й «своя Україна» були Росії непотрібні. Досить було «Юга Росії» та звичайних губернаторів. «Вѣрноподанная» Скоропадщина жила на емеритурі, байдикувала в подарованих за нищення самостійности маєтностях, розкошуючися красою кріпацьких дівчат. Серед цих приємних занять застав Шевченко «потомка гетьмана дурного», рідного батька генерала Павла Петровича Скоропадського, і заплямував його своєю погородою.

Прийшли інші часи. Сколихнулося українське море, ожив дух Мазепи. Тоді ворог пригадав собі, що в таких випадках помагає скоропадщина.

Повстал «Українська Держава», що її міністри лаяли «собачу українську мову», держава, що її метою була «відбудова великої Росії», генерал Павло Скоропадський взяв на свої плечі предківський тигар «покласти» — як сам висловився — «Україну до ніг його величності».

Не вдалося йому сповнити свої гарячі мрії, престол його величності зігнів і розсипався навіки.

Не помогла й приязнь з іншою величністю — з вусами до гори, приязнь з його юнкрами «auch хліборобами», з якими так легко було зійтися в розмовах про втіхи двірського та магнацького життя. Нова Німеччина покликала їх на суд, ревідує їх діяльність. Не в Ванзее, а де-інде побачили справжню Україну гітлерівські офіціози «Foelkischer Beobachter» та «Angrif».

Тісно стало генералові Скоропадському, і в цей момент, як щури корабель, що вже потопає, залишають його друзі, розходяться «по хатах» його «присяжна рада», що вже нічого не може йому порадити.

* * *

А одночасно гинуть, гинуть масово «самотвержені малороси» «червоної України». Нема вже місця для Юрків Коцюбинських, для Микитенків і Шунаків, для русифікатора української мови — Хвилі, для професійних донощиків і заслужених катів, що виснажили свої сили в боротьбі з українським націоналізмом, для ренегатів і підлизнів, що весь час виставляли прилюдно своє пониження, всім прокррчали про нього вуха.

Крісла «малоросійських губернаторів» печуть і палять навіть тих москалів і жидів, що пробують на них сідати. Пускає собі врешті кулю в груди людина-символ мерзотности червоного малоросіяинства, «громадський обвинувач» на процесі Співки Визволення України, людина, що її руки густо облипли чесною українською кров'ю, людина, що своїм українським ім'ям і своїм минулим українського революціонера завжди з найбільшою охотою прикривала всі злочини окупантської влади. Україна й Москва стають проти себе; для Малоросії, «найвідданішої» та найпідлішої навіть, не стає вже в цім бою місця.

БОРИС ОЛЬХІВСЬКИЙ

А К Т И В Н І С Т Ь Ч И П А С И В Н І С Т Ь ?

При читанні львівських «Українських Вістей» — органу так зв. «Фронту Національної Єдності» (Палієва) пригадалося раптом, мов живе перед очима стало, рідне село. Не оте теперішнє, що рветься, борсається, палахкотить здушеним гнівом, багате в болючий досвід, по шкоді мудре, а це саме село в тих роках, коли важилася доля України на терезах історії, що раз-у-раз пережигалася то в один бік, то в другий.

До бурхливих змагань, до переворотів та переходів армій це село не було байдуже, ні!.. Найбільше цікавилася питанням характеру, так би мовити, пророчого. Що воно буде та що з цього всього вийде? — міркували сільські філософи. Хто кого подужає? — сперечалася баба Параска з бабою Палажкою. А почувши національні гасла, село приймало їх із симпатією, а одночасно з сумнівами: добре воно, мовляв, було б, якби була у нас Українча, тільки-ж не відомо, чи буде та Україна, чи ні, чи втримається, чи не втримається.

Скептично з почуванням вищости ставилися тоді селяни до свідоміших з по-між них одиниць, які намагалися втягнути село до ширших справ, до боротьби не тільки з власним своїм, місцевим дідичем, до національної активності. Чи-ж личить господареві поважному до таких справ

з власної волі встрявати? Йому треба думати про те, щоб із своєю земельною, з своїми сільськими справами порядок зробити. А до «політики» нащо встрявати: ще, може, одурять — сміху наберешся, або біду якусь на себе, на родину, на село своє стягнеш! Сиди, куме, тихо та не рипайся! — отак старі діди казали.

Давно вже заломилася ця зашкарубла поліська мудрість. Доживає тепер віку на сторінках «Українських Вістей».

Розгнівався страшенно п. Паліїв (див. ч. 165 «Укр. Вістей») на Луги, УНДО та українську еміграцію. Чому вони не сидять тихо, нащо ворушаться, вогога дратують? Обійти б його, ворога, навколо чемно, потишеньку, навшипінках!

Панове з «Українських Вістей» з усіх найліпше знають ворога, його справи та вдачу. Ніхто не передбачав, а вони передбачали, що «погрози Дашкевичів, Целевичів та Пеленських використає Москва дуже зручно».

Якби не «Українські Вісті», то ми й не догадалися б, що Луговий рух це для Москви велике щастя: «дає» Москві «моральне право» переводити протиукраїнські репресії.

Чуєте, панове? Була вже Москва в великій скруті. Треба було з українцями боротися та ба!... «морального права» не було. З'їли б українці безпомічну Москву, як би не врятували її Луги та УНДО!

А нам, дурним, здавалося досі, що для нищення українства ніколи не шукала Москва параграфів у моральних кодексах, робила й робить у цім напрямку все, що м о ж е зробити. Але ось «Українські Вісті» нас просвітили: втовкмачили нам, що не тільки грішні можливості обмежують протиукраїнський терор Москви (не можна-ж відразу 30 мільйонів українських селян заарештувати та розстріляти), обмежує його ще й чисте сумліннячко Москви, яка, без «морального права» нічого українцям не може вдіяти.

З ширим обуренням та глибоким жалем перелічують «Українські Вісті» прізвища жертв, безвинно загублених жорстокими луговиками та ундівцями. Під заголовком «Лугові заяви причиною арештів в Україні» (ч. 163), «Українські Вісті» сповіщають про арештування комісара фінансів УССР Рекіса, його заступника Косьора, (арештованого, як зазначають «Українські Вісті», за допомогу вдові по розстріляному Пятакову) та «Кулика — жида — головної постати в українськ-ім письменницьк-ім світі».

Сиділи б ви, панове Дашкевичі, Целевичі та Пеленські тихо та не рипалися б! А так, бачите, чога накоїли! Навіть український письменницький світ позбавили його головної постати! Що тепер буде з українською літературою? А все через вас! Чи знайдеться між усіми жидами та москалями другий такий великий україноненависник, як Кулик? А чи знайдеться другий такий спец у грабуванні українських колгоспників, як Рекіс?

Та це ще нічого, є гірша трагедія! Хто тепер допоможе бідній вдові по Пятакову? Якби мали панове Дашкевичі та Целевичі сумління, то висилали б їй аліменти. Але, на жаль, сумління вони, як довели «Українські Вісті» (див. закінчення статті «Легкодушні погрози» в ч. 165), не мають. Чиста біда, пропаде вдовиця, як стій! А Пятаков так ревно служив

колись України! В харківському «уряді» працював, самостійників нищив, з Центральною Радою, з Українською Народною Республікою воював! А якби не Центральна Рада та не УНР, то було б тихо та спокійно, не було б на світі й тієї емігрантської погані, що п. Палієву та «Українським Вістям» стільки крові псує.

Послухайте-но, що пишуть «Українські Вісти» про «емігрантську політику».

«Чи ундівська і лугова політика всеукраїнська політика? Ні! Це політика, подібна до тої, що її ведуть емігранти. Але по стократ вона гірша, бо-ж ведуть її не емігранти, а люди, прив'язані до рідної землі. Тому це вузька галицька політика»...

Диво велике, що всі українці ще цього не зрозуміли! Пригадуйте, панове, як порозумнішало українське село під большевицьким раєм: почало люту боротьбу з наїздником: саботувало, різало комісарів, вмірало з голоду, йшло на Соловки. Де-хто втікав, хоч би й до тої самої Галичини, оповідав, що на Україні діється. Але це була еміграція. Дивилися тоді на неї панове галичини згорда, більше сдухали пана консула Ляпчинського, навіть професори-католики постачали йому фотографії отих навісних емігрантів. Глибока духова прірва відділяла тоді Галичину від Великої України. Але ось поїхали на Україну Крушельницькі з компанією і не вернулися здорові. Почала й Галичина до розуму приходити. Тепер політика галицького проводу супроти большевиків наблизилася значно до поривів Великої України, до політики її Уряду та еміграції, себ-то тієї єдиної частини велико-українського населення, що не сидить зв'язана, з закляпаним ротом у в'язниці совітського режиму. По багатьох трагічних непорозуміннях опиняється Галичина в одному таборі з Великою Україною, починає жити з нею одною душею. З цього акту «Українські Вісти» роблять висновок: теперішня політика галицького проводу супроти большевиків, це політика не всеукраїнська, а вузько-галицька.

Була колись на весь світ славна «Логика Пор-Рояля». Ждемо нетерпляче: коли з'явиться на полицях книгарень «Логика Українських Вістей». Вона викличе епохальний переворот у формах людської думки. Багатьох добродіїв доведеться позвільняти з домів вар'ятів, поробити професорами логіки, редакторами або провідниками фронтів єдності.

Розуміємо, зрештою, жалі «Українських Вістей» до еміграції. Такий непосидючий елемент: замість нишком сидіти та ждати, що з цього всього вийде, все рухається: університети, наукові інститути закладає, грубі наукові книжки видає сотками, журнали й газети редагує, повісті й поеми komponує, вчить і вчиться, організує та організується. Чужинців про українську справу інформує, а чого до чужих людей лізти, чи не ліпше між своїм семейством сидіти?

А найгірша вже річ, то це та клята політика емігрантська. Слушно пишуть «Українські Вісти», що людям поважним, які на своїй землі сидять, соромно навіть мати щось спільне з політикою емігрантів. Бо що таке емігранти? Мандрівники, голодранці!... Рідної землі відчуралися: кликали їх большевики до дому, посади давали... ні, не поїхали. І вперте яке: працює в Парижі тактиї шофер, працює вже сімнадцять років, а спитає

його, хто він такий? Не скаже, що шофер, а скаже, що козак Сірої Дивізії, або щось таке інше.

І всі вони-емігранти з поневолених ворогом країн: чи теперішні українські, чи колишні польські повстанці, чи ірландці, чи чехи скрізь і завжди своїм народам шкодили. Все ворога дрючили. Все про якісь легіони мріяли (от і в Галічці хотіли до цього приятелі емігрантів «використати кілька тисяч добрих, але безпомічних хлопців» — обурюються «Українські Вісти» на Луги), мріяли про війну, про державність. Все інтригували, з ворогами своїх ворогів знюхувалися: як от у часі великої війни — ірландці та Союз Визволення України з німцями, чехи з Антантою. Отакий Масарик: їздив по антантських державах, чужинецьким міністрам, діячам, редакціям пороги облявав (який сором!), на зборах чужинецьких організацій горло зривав. А австрійки за це порядних чехів, не емігрантів, а до своєї землі прив'язаних, навіть таких, що не рипалися, до в'язниць пакували, Крамаржа заарештували, навіть донечку рідну Масарикову. Не було на Масарика чеського Палієва, який задушив би його власними руками.

І небезпечна воно річ, бо раніше чи пізніше з такої непотрібної метушливості емігрантської щось таки виходить! Вже навіть з українською справою щось починається: чого це чужі газети так про неї розписуються без упину? Все еміграція винна!

І нащо вона? Військо своє, державу хочуть що найхутше здобути. Чи-ж не ліпше так, як є? Можна собі душу відвести, на кривду національну нарікати, благородний іпасійний опір, не заплямований ніякими непевними експериментами, проповідувати. Скільки приємностей, скільки користи! А можна, осторонь од усякої зайвої активності стоючи, з активних політиків посміюватись, критикувати їх і таким чином самому в великі люди виходити.

Ще ось: нащо ці емігранти пам'ять Петлюри шанують та владу Уряду УНР визнають?

Невідомо, що з цього вийти може! Як прийде якась колотнеча - завірюха, то еміграцію з цими гаслами населення українське з сльозами радості зустрічатиме. А чи не ліпше, як п. Паліїв робить, Скоропадського підтримувати? Це-ж куди безпечніше: з цього напевно нічого не вийде, бо селяни українські добре ще пам'ятають, як їх шомполами били, жінок їх гвалтували московські офіцери Скоропадського, як його прибічна гвардія портрети Шевченка топтала в Українському Клубі в Києві. Та з мудрістю народньою, старовічною воно згідніше. Ця мудрість радить кумові не тільки не рипатися, але й сил не тратити та спускатися на дно. А Скоропадського тримаючись, найлегше можна буде «саморозв'язуватися», та блаженно на дно спускатись і цілий «фронт» за собою тягнути.

* * *

Лишаючи жарти на боці, мусимо сказати щиро: недобре коло вас, панове з «Українських Вістей», пахне!

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Польщі

У Франції

— Похорон Софії Левицької. У п'ятницю, 24 вересня с. р. відбувся похорон відомої артистки-малярки і української патріотки Софії Левицької. О 8-ій г. рано тіло було привезено до української церкви. На жалібну службу зійшлися: з близької рідні донька покійної та п. С. А. Левицький, паризькі українці та кілька десятків французів, приятелів покійної.

Літургію і потім похорон відправив о. прот. І. Бриндзан, який виголосив чулу промову. Хор під орудою п. Миколайчука співав бездоганно. Відправа і спів зробили сильне враження на французів. По відправі тіло було відвезено на кладовище Вагнеух.

Коло могили було відправлено коротку літню, після якої проф. О. Шульгин сказав сердечне слово француз. мовою. На могилу покладено 12 вінків і китиць квітів од українців і французів. Від українців вінки були від: В. і Є. Прокоповичів, Укр. Бібліотеки ім. С. Петлюри, Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, проф. О. Шульгина; генерал О. Удовиченко склав китицю квітів од пані Отаманової О. Петлюрової.

— Панахида за спокій душі Софії Левицької, в 9-ий день її смерті, відбулася в Українській Православній Церкві в Парижі, у середу, 29 вересня с. р. Присутніми на панахиді були: рідня покійної, численні члени української колонії в Парижі разом з чільними її представниками та французькі приятелі померлої української малярки.

— Перед 4-им делегатським з'їздом української еміграції у Польщі. Життя української політичної еміграції у Польщі проходить під знаком 4-го делегатського з'їзду, який має відбутися у Варшаві останніми днями жовтня місяця с. р.

На периферії відбуваються загальні збори членів місцевих еміграційних осередків, які вибирають делегатів на з'їзд і дають їм відповідні директиви. З-го жовтня мають одбутися передз'їздові загальні збори і членів Варшавського відділу УЦК.

Спокійний перебіг підготовчої праці до з'їзду дає підстави надіятись, що й сам з'їзд пройде в спокійній і діловій атмосфері та виконає ті завдання, які на нього покладає наше громадянство.

Завданням з'їзду присвятило багато місяця та уваги й останнє число Бюлетеню Головної Управи УЦК — «За Незалежність», яке порушує цілу низку актуальних питань. На чолі цих питань висловується питання матеріальної опіки над українською еміграцією і зв'язане з ним питання збільшення матеріальних ресурсів Головної Управи УЦК. Зберегти українську еміграцію фізично, врятувати її від інтелектуального й морального занепаду, допровадити її до дальшої і ще більшої самоорганізації на ґрунті українських державних традицій і біля державного центру УНР — це головні завдання з'їзду в статті п. М. Ковальського, голови УЦК. Мобілізація сил на боротьбу і працю за Україну, надроблення спільними зусиллями того, що було упущено перед цим на багатьох ділянках нашого життя, люди праці та ініціативи на чолі і в проводі УЦК, які своїм запалом потяг-

нули б і інших до творчої діяльності — це актуальні проблеми нашого еміграційного життя, що даються під розвагу 4-му делегатському з'їздові у статті п. І. Нагнибиди. Жертвенність української еміграції, об'єднання і самовистачальність — це головні гасла для з'їзду у статті п. О. Вишнівського. Х.

— Митрополит Діонісій — українським дітям. Старанням управи Батьківського Комітету Школи ім. Лесі Українки у Варшаві, в особах пп. Сливи й Гамонова, Митрополит Діонісій взяв близьку участь у приміщенні шкільних дітей на вакації у священників на Волині.

Завдяки цим заходам по священничих родин на Волині на літо було приміщено 31 дітей. Кошти подорожі дітей покрито було з пожертв таких організацій: Православне Митрополитальне Т-во Добročинності, Союз Українок-Емігранток, Головна Управа УЦК, Українська Школа на Еміграції та,

крім того, — поодинокі українські громадяни.

«З а Н е з а л е ж н і с т ь»

— Вінець живих квітів на «Козацьку могилу» в Олександрові Куявському зложила п. генералова Безручкова 17 серпня с. р. Вінець мав національну українську стрічку з написом: «Борцям за волю України». При покладенні вінка присутні були члени управи місцевого відділу УЦК.

П о д я к а

Всім організаціям та окремим особам, що надіслали нам своє співчуття з приводу смерті ген. хора. Миколи Удовиченка, приносимо ширю подяку.

Зокрема дякуємо всім боєвим товаришам небіжчика, що своє співчуття надіслали з різних країн.

Євгенія Удовиченко
Олександр Удовиченко

О Д Ш К І Ї Ї Н О І Р А Д И У Ф Р А Н Ц І І

Українська Шкільна Рада при Союзі Українських Емігрантських Організацій у Франції пропонує в наступному 1937-1938 шкільному році розпочати навдання по школах у перших числах жовтня місяця, і не пізніше 10-го жовтня с. р.

Розподіливши учнів школи по відділах, Шкільна Рада просить виявити, яких підручників бракуватиме на наступний 1937-1938 шкільний рік. Ці відомості треба подати Шкільній Раді як можна скорше, не пізніше 15 жовтня с. р. Це дасть спроможність Шкільній Раді одноразово набути більшу партію книжок, удешевивши їхню вартість, і скорше задовольнити потреби шкіл підручниками.

З початком навчання проситься подати до Шкільної Ради кількість учнів у кожному відділі, а надалі надсилати «Відомість з діяльності» (взір ч. 10) не за місяць, а за триместр.

Всяке листування в справах шкільних посилати на адресу: M. Verjbitsky, 4, rue Monge, Vésines-C h a l e t t e (Loiret).

ЮРІЙ ЛИПА

НОТАТНИК

(багатокольорова обг. П. Холодного)

Том I. ціна 1.90 зол.

Том II. ціна 2 зол.

Новелі, що дають силуети українських характерів з Великих Років 1917-1920.

Зміст 1-го: Рубан. Зустріч літераторів. Петька Клиш, палюточник. Закон. Гандуся. Кіннотчик.

Зміст 2-го: Коваль Супрун. Чародій. Кам'янець Столичний. На варті. Бляшаники.

«Нотатник» т. I і 2 нагороджений в р. 1937 Т-вом Українських Письменників та Журналістів у Львові.

Того-ж автора :

«Українська Доба». 1936 рік, ціна 50 сот.

«Українська Раса». 1937 р., ціна 50 сотн.

До набування у всіх українських книгарнях.

В-во «Народній Стяг».

ТЕОДОР САВУЛА

має на складі всі українські книжки, ноти, мапи, співаники, календарі, журнали, картини, портрети, листівки, українські товариські відзнаки

На бажання висилається великий ілюстрований каталог.

Ukrainische Buchhandlung Theodor Sawula. Wien 1, Riemergasse No 2.

ПЛАСТОВІ ЛИСТІВКИ

видані Товариством «Український Пласт» у Празі

Серія з 4-х листівок

на пластові теми висилається за 4 корони чехословацьких
Т-во «Український Пласт»: N. K o z u s k á, Chodská ul. 16, P r a h a -
Vinohrady, Tchécoslovaquie.

У Франції листівки набувати можна в Пластовій Референтурі:
248, rue St-Jacques, Paris 5 — за 4 фр.

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1937 році по-старому і за участі тих самих співробітників.

Запрошено тако-ж до співучасті нові видатні літературні сили.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1937 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	3 зол.	0,75 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris 6

В СПРАВАХ УКРАЇНСЬКОЇ МІСЦІ У ФРАНЦІЇ І ВІДДІЛУ ОПІКУВАННЯ ЕМІГРАЦІЄЮ ПРИ НІЙ

п. І. Косенко приймає в помешканні Місії (24, rue de la Glacière, Paris 13)
щодня од год. 10 до 12, крім неділь і понеділків.

На увагу землякам, що приїздять до Парижу на виставу

І Н Ф О Р М А Ц І Й Н Е Б Ю Р О

відкрито в помешканні Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР та Генеральної
Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, в якому
можна дістати всі інформації що-до Міжнародної Вистави та знайти, в разі
потреби, і провідника

щоденно од год. 10 до 12 та од 4 до 6.

Адреса: 248, rue Sr. Jacques, Paris 5. Телефон: Odéon 15-08.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Redacteur — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко
Le Gérant : M-me Perdrizet